

Вадим Семененко,

аспірант юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0835-4084>

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ, СПЕЦІАЛЬНО СТВОРЕНИХ ДЛЯ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ТВОРУ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ІНОЗЕМНА ПРАКТИКА

Стаття присвячена особливостям правової охорони музичних творів, які були спеціально створені для аудіовізуального твору. Зокрема, порівняно національну та іноземну практику, визначено недоліки правового регулювання та запропоновано напрямки його вдосконалення.

Вказано, що розвиток ринкових економічних відносин, виникнення суб'єктів господарювання, які здійснюють підприємницьку діяльність, призвели до зміни статусу об'єктів інтелектуальної власності, зокрема аудіовізуальних творів. У той час як кіновиробництво, кінопрокат, теледіяльність вже не є монополією держави, власники прав на аудіовізуальні твори отримали реальну можливість використовувати свої права як товар з метою отримання прибутку. Правове регулювання відносин, пов'язаних зі створенням та використанням аудіовізуальних творів, суттєво відстає від рівня технологічного розвитку на сучасному етапі, а відтак саме творчі працівники мають стати ініціаторами необхідних змін до законодавства.

Ключові слова: авторське право, музичний твір, аудіовізуальний твір, автор, суб'єктивні права.

Семененко В.

Особенности правовой охраны музыкальные произведения, специально созданные для аудиовизуального произведения: национальной и иностранной практики

Статья посвящена особенностям правовой охраны музыкальных произведений, которые были специально созданы для аудиовизуального произведения. В частности, приведено сравнение национальной и зарубежной практики, определены недостатки правового регулирования и предложены направления его совершенствования.

Автором указывается, что развитие рыночных экономических отношений, появление хозяйствующих субъектов, осуществляющих предпринимательскую деятельность, привели к изменению статуса объектов интеллектуальной собственности и, в частности, аудиовизуальных произведений. В то время как кинопроизводство, кинопрокат, теледеятельностью перестали быть монополией государства, у владельцев прав на аудиовизуальные произведения появилась реальная возможность использования своих прав в качестве товара, с целью получения прибыли. Правовое регулирование отношений, связанных с созданием и использованием аудиовизуальных произведений, существенно отстает от уровня технологического развития на современном этапе, а поэтому именно творческие работники должны стать инициаторами необходимых изменений в законодательство.

Ключевые слова: авторское право, музыкальное произведение, аудиовизуальное произведение, автор, субъективные права.

Semenenko V.

Features of legal protection of musical works specially created for an audiovisual work: national and foreign practice

The article is devoted to the peculiarities of the legal protection of musical works, which were specially created for an audiovisual work. In particular, the national and foreign practice is compared, the shortcomings of the legal regulation are identified and the directions of its improvement are suggested.

The author points out that while film production, film distribution, and television ceased to be a state monopoly, holders of rights to audiovisual works have a real opportunity to use their rights as a commodity for profit. The legal regulation of relations related to the creation and use of audiovisual works lags significantly behind the level of technological development at the present stage, and therefore it is the creative workers must initiate the necessary changes to the legislation.

The features inherent in a musical work are: internal completeness, individualization of form and content, fixation of the musical notation, which allows for the possibility of executive interpretation. The basic elements of such a work are harmony, melody and rhythm. However, it is believed that the main element in determining copyright is the melody, because it is impossible to obtain exclusive rights to harmony or rhythm.

It was found that if musical work was specially created for an audiovisual work and unless otherwise provided by contract, the author of the work (he is one of the authors of the audiovisual work, but he is not considered a co-author). Even if the author has transferred the property rights of the organization producing the audiovisual work or producer, he still has the right to object to the performance of the work in the case of its separate public performance, ie the author of such a piece of music reserves the right to prevent misuse of his work.

It is important that the inclusion of a piece of musical work in the audiovisual work is its use. Therefore, the organization producing the audiovisual work or the producer must obtain permission to use the musical work from the copyright holder (synchronization right) and, in some cases, from copyright holders in the field of related rights (so-called master license) or acquire these rights under contract on the transfer of exclusive intellectual property rights or on the basis of law.

Keywords: *copyright, musical work, audiovisual work, author, subjective rights.*

Постановка проблеми. Аудіовізуальні твори з культурної та економічної точок зору є однією із найважливіших категорій об'єктів авторських прав, яка займає домінуюче місце на сучасному ринку авторських прав. Технічний розвиток створює все більше передумов для популярності аудіовізуальної продукції, у т. ч. художні та телевізійні фільми, музичні та рекламні відеоролики, серіали й інші види творів, заснованих на створенні ефекту рухомих зображень, які можуть бути охарактеризовані як аудіовізуальні твори.

Процес формування авторського права на аудіовізуальний твір пройшов складний шлях. Сьогодні ми бачимо, що аудіовізуальні твори – це своєрідний, новий оригінальний об'єкт, що володіє неоднорідністю складу авторів та інших осіб, які беруть участь у його створенні, а також безліччю самостійних результатів інтелектуальної діяльності в своєму складі, в т. ч. часто до складу аудіовізуального твору входять музичні твори. Цими особливостями відрізняється аудіовізуальний твір від більшості інших об'єктів авторського права, що дає змогу віднести його до найбільш складного об'єкта авторського права з точки зору його створення і використання.

Варто зазначити, що правове регулювання відносин, пов'язаних зі створенням та використанням аудіовізуальних творів, суттєво відстає від рівня технологічного розвитку на сучасному етапі. Сьогодні важко уявити нас без аудіовізуальної культури, яка стала невід'ємною частиною мистецтва, універсальним комунікатором та засобом освітньої діяльності. Суттєві зміни під впливом бурхливого процесу оновлення технологій призводять до масової популяризації сфери музичної культури. Включення музичного твору до складу аудіовізуального твору є його використанням, а отже, організація, що виробляє аудіовізуальний твір, або продюсер повинен отримати дозвіл (ліцензію) на використання музичного твору від правовласника, а в окремих випадках – і від правовласників у сфері суміжних прав або набути ці права на підставі договору чи на підставі закону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Деякі аспекти цивільно-правових відносин щодо створення та використання аудіовізуального твору розглянуто у працях учених: В. І. Борисової, А. О. Котляра, О. Лубчук, О. П. Орлюк, С. В. Пилипенко, С. А. Чернишевої, А. С. Штефан, О. С. Яворської та ін. Питання музичних творів як об'єктів авторського права частково досліджували науковці: Г. М. Грабовська, О. В. Жилінкова, П. А. Калениченко, К. Зеров та ін. Водночас малодослідженою все ще є проблема охорони музичного твору, що був спеціально створений для аудіовізуального твору. Це зумовлює актуальність теми та необхідність її детального дослідження.

Мета дослідження – аналіз особливостей правової охорони музичних творів, що були створені для аудіовізуального твору, порівняти національну та іноземну практику, визначити недоліки правового регулювання цього питання та напрямки його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Створення аудіовізуального твору є поєднанням творчої праці й підприємницької діяльності. Цей процес вимагає відповідного правового регулювання, що дасть змогу гарантувати стабільність обороту прав на аудіовізуальні твори. Створення таких творів ґрунтується на використанні результатів творчої діяльності великого кола авторів і понесенні значних фінансових витрат. Тому на сучасному рівні технологічного розвитку виникає дві групи основних правових проблем у цій сфері. Перша група – пов'язана з постійним збільшенням кількості авторів та правовласників, результати творчої праці яких можуть використовуватись в аудіовізуальний твір (як твори, що створені до початку

роботи, так і твори, що спеціально створюються для включення в цей аудіовізуальний твір). Сьогодні виявляються затребувані такі об'єкти авторських прав: музичні твори, комп'ютерні програми для створення спецефектів, системи обробки звуку та зображення тощо.

Використання в аудіовізуальних творах звичних результатів творчої праці призводить до можливості виникнення конфліктних ситуацій, що можуть ускладнити чи унеможливити повноцінне використання відповідного аудіовізуального твору, тому ця проблема вимагає чіткої правової регламентації. Друга група – обумовлена масовістю використання аудіовізуальних творів у сучасному світі, що доволі часто відбувається з порушеннями приписів законодавства про авторське право, без ефективного контролю та без прийняття відповідних заходів для припинення цих правопорушень.

Правове регулювання порядку створення і використання аудіовізуальних та музичних творів як об'єктів авторського права регулюють Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, Всесвітня конвенція про авторське право, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Закони України: «Про авторське право і суміжні права», «Про телебачення і радіомовлення», «Про кінематографію»; постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 № 72 «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» та інші нормативно-правові акти.

Зокрема, у ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 року № 3792XII, визначено аудіовізуальний твір як, «твір, що фіксується на певному матеріальному носії (кіноплівці, магнітній плівці чи магнітному диску, компакт-диску тощо) у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи аналогових або дискретних сигналів, які відображають (закодовують) рухомі зображення (із звуковим супроводом та без нього), і сприйняття якого є можливим винятково за допомогою того чи іншого виду екрана (кіноекрана, телевізійного екрана тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів» [1]. Видами такого твору є відеофільми, телефільми, кінофільми, діафільми, слайдофільми, що можуть бути: анімаційними, ігровими, неігровими тощо.

Дещо по-іншому аудіовізуальний твір визначає ст. 1 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» від 21 грудня 1993 року № 3759-XII: «аудіовізуальний твір – частина телерадіопрограми, яка є об'єктом авторського права, має певну тривалість, авторську назву і власну концепцію, складається з епізодів або цілісних авторських творів, поєднаних між собою творчим задумом і зображувальними чи звуковими засобами та яка є результатом спільної діяльності авторів, виконавців та виробників» [2]. У цьому тлумаченні основну увагу законодавець зосереджує на основних елементах творчого процесу, що відбувається в процесі створення аудіовізуального твору: визначення авторської назви та вироблення власної концепції, створення епізодів чи формування складного цілісного комплексного твору, що поєднаний на основі певного творчого задуму і спільної праці творців.

Щоб з'ясувати сутність та особливості музичного твору, що є частиною аудіовізуального твору, пропонуємо визначити поняття та ознаки самого твору. В. Я. Іонас визначає твір як відображення дійсності, яке є синтезом ідей (понять чи образів), вираженим в об'єктивній формі, що містить вирішення завдання пізнання та перетворення людини, суспільства й природи [3, с. 21].

Отже, твір – це поєднання певних ідей, думок, фантазії автора, що не є матеріальним благом, а результатом його творчої діяльності, проте він повинен бути втілений у певній формі, доступній для сприйняття його іншими людьми.

Ознаками твору є його новизна та неповторність (оригінальність) та відображення на певному матеріальному носії. Можливість встановлення останнього критерію охороноздатності твору передбачено п. 2 ст. 2 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів [4]. Такий підхід було перейнято і у Законі України «Про авторське право і суміжні права». Проте, як зазначає О. В. Кондакова, відповідна ознака не може бути в якості визначальної щодо всіх об'єктів авторського права в національному законодавстві, адже рівень розвитку технічних засобів фіксації й розповсюдження нематеріальних результатів інтелектуальної діяльності дає змогу значній кількості творів існувати поза межами будь-якої матеріальної форми (наприклад, у вигляді радіосигналу) [5, с. 77].

Отож, основними ознаками будь-якого твору є його творчий характер, вираження в певній об'єктивній формі та можливість відтворення.

О. Лубчук визначає особливості, які уможливлюють відмежування аудіовізуальних творів від інших об'єктів права інтелектуальної власності. Серед них: 1) наявність серії зафіксованих та пов'язаних між собою кадрів (зображень) чи аналогових або дискретних сигналів; 2) наявність візуального ефекту

руху; 3) використання відповідних технічних засобів; 4) призначення для зорового та слухового сприйняття; 5) комплексний та колективний характер створення [6, с. 227].

Відповідно до ст. 433 ЦК України і ст. 8 Закону «Про авторське право і суміжні права» музичні твори належать до об'єктів авторського права.

Музичні твори – це твори, в яких художні образи виражаються за допомогою звуків людського голосу, музичних інструментів чи їхнього поєднання [7, с. 836]. Музичний твір може відтворюватися у вигляді виконання, відеозапису чи звукозапису.

Як зазначає Г. М. Грабовська, до видів музичних творів належать:

- інструментальні: симфонії, сонати;
- квартети і вокальні – пісні, романси;
- музично-драматичні – опери, оперети [8, с. 209].

Проте якщо музичний твір ще не записаний, він стає об'єктом авторського права з моменту його першого виконання.

Отже, музичному творові властиві внутрішня завершеність, індивідуалізація форми та змісту, фіксація нотного запису, що допускає можливість виконавчої інтерпретації. Базовими елементами такого твору є гармонія, мелодія та ритм. Проте вважається, що головним елементом при визначенні авторських прав є саме мелодія, адже неможливо отримати виняткові права на гармонію чи ритм.

Як бачимо, об'єктом авторського права є цілісний музичний твір або його уривок, нотний запис цього твору та мелодія. А найбільш поширений вид порушень авторських прав на музичний твір – це плагіат.

Основними суб'єктами авторського права на музичний твір є творець та виконавець, які мають безпосередні права на оприлюднення свого твору. Творцем, як правило, є композитор, а виконавцем музикант чи співак. Проте є ще вторинні суб'єкти авторського права на музичний твір, які його набули згідно з договором чи законом. У нашому випадку суб'єктом авторського права на музичний твір може стати суб'єкт права інтелектуальної власності на аудіовізуальний твір, наприклад режисер фільму чи рекламна компанія, яка уклала договір з автором чи виконавцем про використання цього музичного твору у фільмі чи рекламному ролику тощо. Цей музичний твір може існувати раніше, а може бути спеціально створений для даного аудіовізуального твору.

Як зазначалось вище, основними видами аудіовізуальних творів є кінофільми, відеофільми, телефільми, слайд-фільми, діафільми тощо. Проте різновидами аудіовізуальних творів також є рекламні і музичні відеоролики (тобто відеокліпи), за умов що вони відповідають вимогам, які встановлені законодавством України щодо визначення цього твору аудіовізуальним. У таких фільмах, рекламних роликах чи відеокліпах часто використовуються музичні твори.

Авторами аудіовізуального твору можуть визнаватись:

- автор сценарію, текстів чи діалогів;
- режисер-постановник;
- автор музичного твору спеціально створеного для аудіовізуального твору;
- оператор-постановник;
- художник-постановник [9].

Варто зазначити, що автором може бути тільки фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір [1]. Водночас можуть брати участь в аудіовізуальному творі не всі зазначені вище автори чи одна і та сама людина може поєднувати дві чи більше авторських функцій.

Відповідно до «Рекомендацій для учасників процесу створення та використання аудіовізуальних творів і виконань»: «В аудіовізуальному творі також можуть використовуватися твори, які існували раніше та увійшли як складова частина до такого твору. При цьому автори, твори яких увійшли як складова частина до аудіовізуального твору (як тих, що існували раніше, так і створених у процесі роботи над аудіовізуальним твором), зберігають авторське право кожний на свій твір» [9].

Договір щодо створення аудіовізуального твору укладається організацією, яка здійснює його виробництво та/або продюсерами з кожним автором окремо. Тому договір укладає кожен автор на свій твір чи окрему творчу роботу. Ці договори також укладаються щодо творів, які спеціально створені для цього аудіовізуального твору до або у процесі роботи, і щодо творів, що існували раніше (наприклад, музика і/чи текст пісень тощо). Такі договори є авторськими та регулюються ст.ст. 31, 32 Закону «Про авторське право і суміжні права». Вони можуть мати характер договорів замовлення чи трудових договорів.

У ч. 3 ст. 17 Закону «Про авторське право і суміжні права» зазначається, що автори, твори яких увійшли до складу аудіовізуального твору, зберігають авторське право кожний на свій твір і можуть само-

стійно використовувати його незалежно від аудіовізуального твору загалом, якщо договором не передбачено інше [1]. З такими авторами продюсером аудіовізуального твору або організацією, що здійснює його виробництво, повинен укладатися відповідний договір щодо передачі прав на використання даного твору у відповідному обсязі. За умови, якщо сторони про це домовляться, автор музичного твору також може відчувувати майнові авторські права на цей твір.

Варто зазначити той факт, що за умови, якщо музичний твір було спеціально створено для аудіовізуального твору (із текстом або без нього) та якщо інше договором не передбачено, автор цього твору (він належить до авторів аудіовізуального твору, однак не вважається його співавтором), навіть якщо передав майнові права організації, яка здійснює виробництво аудіовізуального твору чи продюсеру, все-таки має право заперечувати виконання цього твору в разі його окремого публічного виконання (ч. 2. ст. 17 Закону України «Про авторське право і суміжні права»), тобто автор такого музичного твору має право перешкоджати неправомірному використанню свого твору [1].

У процесі укладання такого договору його предмет має чітко визначити усі елементи, що обумовлює виконання цього договору автором твору. Зокрема, у договорі необхідно зазначити усі майнові права щодо цього аудіовізуального твору та визначити перелік прав, що належить кожній стороні: автору і продюсеру (виробнику тощо). Окрім того, в договорі повинно міститися положення про виплату авторської винагороди (у вигляді роялті, паушального платежу чи змішаного платежу). Крім цих умов, договір має визначати строк і територію його дії, обов'язки та відповідальність сторін, інші умови.

Варто зазначити, що музичний супровід в аудіовізуальному творі здійснює додатковий вплив на глядача, підкреслюючи драматичність чи комічність твору тощо. Проте включення музичного твору до складу аудіовізуального твору є його використанням, а отже, організація, що виробляє аудіовізуальний твір або продюсер повинен отримати дозвіл (ліцензію) на використання музичного твору від правовласника (право на синхронізацію), а в окремих випадках – і від правовласників у сфері суміжних прав (так звана майстер-ліцензія) або набути ці права на підставі договору відчуження (передання) виняткових майнових прав інтелектуальної власності чи на підставі закону [10].

Способи використання творів передбачені частково у ст. 441 ЦК України і ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Проте в них не вказується на використання музичного твору шляхом його включення до аудіовізуального твору. Включення музичного твору до аудіовізуального твору науковці називають правом на синхронізацію (від англ. «synchronization right»). Синхронізація – це зведення двох чи більше процесів до взаємної відповідності етапів їхнього перебігу. Проте синхронізація музичного твору також можлива з іншими творами (рекламні радіо оголошення чи відеоіграми тощо).

К. Зеров зазначає, що: «Зміст права на синхронізацію музичного твору полягає у можливості включення (запису) музичного твору (з текстом або без тексту) до складу аудіовізуального твору, в якому музичний твір (з текстом або без тексту) може синхронізуватися чи в інший спосіб поєднуватися із звуковими доріжками та / або візуальною частиною такого аудіовізуального твору, в тому числі як фоновий супровід» [10].

Вважаємо, що особливу увагу варто приділити набуттю дозволу на використання музичних творів в аудіовізуальних творах і укладанню ліцензійних договорів у цій сфері. Тут є специфічні особливості. Зокрема, отримувати права на використання музичного твору не потрібно у таких випадках, коли: 1) майнові права належать особі, що прагне самостійно включити музичний твір до складу цього аудіовізуального твору; 2) щодо творів, що є суспільними надбаннями. Окрім того, у відповідному авторському договорі необхідно конкретизувати право на використання музичного твору, чи то його синхронізацію чи відтворення іншого виду для кожного визначеного випадку.

Часто в складі аудіовізуального твору використовується одночасно відразу три об'єкти – це сам музичний твір, його виконання і фонограма. Як зазначає К. Зеров: «якщо в складі аудіовізуального твору необхідно відтворити запис виконання музичного твору певним визначеним виконавцем, то, крім права на синхронізацію музичного твору, необхідно отримати також право на використання майстер-копії фонограми / право на використання запису (від англ. «master use right»)» [10]. Якщо планується внести зміни у ритм, гармонію чи мелодію або аранжувати музичний твір, потрібно отримати права не тільки на синхронізацію, а й на переробку даного музичного твору.

Згідно із т. 638 ЦК України суттєвими умовами будь-якого договору є усі умови, щодо яких має бути досягнута згода сторін за заявою хоча б однієї із них. У сфері надання прав на синхронізацію можуть бути такі умови:

– визначення виду відтворення музичного твору. Це – внутрішньоконтекстне або позаконтекстне. Перше означає, що музичний твір використовується в рекламі, анонсах до аудіовізуального твору в такий

спосіб, як і в самому аудіовізуальному творі. Другий вид означає, що ліцензіат має намір використовувати музичний твір поза контекстом у рекламі, анонсах, просуванні, тобто не в тому конкретному контексті, в якому він буде використаний в аудіовізуальному творі [11];

- детальний опис того, як буде використано музичний твір (наприклад, під час титрів тощо);
- скільки разів музичних твір буде використаний у складі аудіовізуального твору;
- заборона застосування музичних творів для супроводу деяких ситуацій, сцен в аудіовізуальному творі, наприклад, тих, що здійснюють негативний вплив на глядача;
- якщо в одному аудіовізуальному творі буде використано більше одного твору, ліцензіар може заборонити використання свого твору, якщо також будуть використовуватись твори визначених авторів або видавництв;
- має зазначити де саме аудіовізуальний твір буде публічно показаний (наприклад, онлайн);
- авторська винагорода, яка може бути і в формі паушального платежу, і у формі роялті тощо [10].

Питання використання музичного твору у складі аудіовізуального твору можна знайти й в іноземній судовій практиці. Зокрема, в США «у справі «Buffalo Broad. Co., Inc. проти ASCAP», 744 F.2d 917, 920 (2-ий округ 1984 р.) суд визначив, що право на синхронізацію є формою права на відтворення, також встановлюється законом як одне з виняткових прав, якими користується власник авторських прав (з посиланням на розділ 17 Зводу законів США § 106-1)» [10]. Відповідно до Постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 № 12, відтворення твору не буде порушенням майнових прав, за умов коли в момент виготовлення примірника або його частини даний твір використовувався правомірно, тобто з дозволу суб'єкта прав на твір або в інших випадках, визначених Законом [12].

У контексті правової охорони право на синхронізацію музичного твору є видом права на його використання, що полягає в можливості його відтворення у будь-який спосіб і у будь-якій формі. Звуковий супровід повинен бути, як і сам аудіовізуальний твір, зафіксованим на певному носіїві. Так, у США авторське право охороняє лише зафіксовані у матеріальній формі оригінальні авторські твори. Це також стосується імпровізації. Якщо вони не зафіксовані відповідним чином автор не може захистити свої права [13].

Згідно із Законом про авторське право США захист отримують також такі твори, що в країнах континентального авторського права доволі часто охороняються як об'єкти суміжних прав, зокрема виконавці аудіовізуальних творів у США вважаються авторами. Правова охорона в англо-американській системі поширюється винятково на твір та не залежить від його правовласників.

Охорона у континентальній системі ґрунтується на тому, що твори є результатом творчої діяльності і пов'язані з особистістю їхніх авторів. Так, Кодексом інтелектуальної власності Франції передбачено (ст. L113-7), що авторами аудіовізуального твору є фізичні особи, які здійснили свій внесок для створення цього твору. Якщо аудіовізуальний твір створюється на основі вже дійсного твору чи сценарію, то автори первинного твору стають співавторами нового і мають захист відповідно до законодавства Франції [14]. Автор твору має право на повагу до його імені, гідності та його праці. Це право пов'язано з його особистістю. Вона є невід'ємним і невідчужуваним. Після смерті автора воно переходить до спадкоємців та може бути передане на основі заповіту.

Розділ 14 Закону ФРН «Про авторське право та суміжні права» передбачає, що автор має право заборонити спотворення або інше приниження гідності, пов'язане з використанням його твору, що може завдати шкоди його законним інтересам або особистим інтересам у творі [14].

Сьогодні питання міжнародної охорони авторських прав має велике значення. Це привело до зіткнення двох правових систем та їхніх концепцій. Поступово відбувається їхнє вимушене зближення. Зокрема, США довелося змінити своє законодавство про авторське право з метою захисту немайнових прав авторів. Водночас держави континентальної правової системи пояли забезпечувати охорону юридичним особам, які здійснюють фінансування творчої діяльності, визнаючи необхідність захисту їхніх прав.

Висновки. Аудіовізуальний твір є складним твором, який поєднує в собі охоронювані авторським правом результати творчої діяльності (музичні твори, сценарій, комп'ютерну графіку тощо) та такі, що не охороняються авторським правом (виконання ролей кіноакторами тощо). Він є завершенням різнопланового процесу, в якому можуть бути задіяні багато осіб: сценарист, композитор, художник, режисер тощо. Кожен з них створює власний твір, що стає важливим елементом нового аудіовізуального твору.

Відповідно до ст. 433 ЦК України і ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» музичні твори належать до об'єктів авторського права. Музичні твори – це твори, які виражаються у поєднанні звуків, що створюють відповідну мелодію, яка формується на основі ритму та гармонії. Вони можуть

бути з текстом та без нього. Музичний твір, як правило, відтворюється у вигляді виконання, відеозапису або звукозапису.

Автори, музичні твори яких увійшли до складу аудіовізуального твору, зберігають своє авторське право на твір і можуть самостійно використовувати його незалежно від аудіовізуального твору в цілому, якщо договором не передбачено інше. З ними продюсером аудіовізуального твору або організацією, що здійснює виробництво, повинен укладатися відповідний договір. Окрім того, автор музичного твору, що був спеціально створений для аудіовізуального твору, згідно із законодавством України, має право – перешкоджати неправомірному використанню свого твору, зокрема він може заборонити таке використання у разі його окремого публічного виконання.

Список використаних джерел

1. Про авторське право та суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792XII. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 23.05.2020).
2. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21 грудня 1993 року № 3759-XII. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12> (дата звернення: 23.05.2020).
3. Ионас В. Я. Критерий творчества в авторском праве и судебной практике. Москва : Юридическая литература, 1963. 140 с.
4. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051 (дата звернення: 23.05.2020).
5. Кондакова О. В. Аудиовизуальное произведение как объект авторского права. *Юридический журнал*. 2006. № 4(8). С. 75–79.
6. Лубчук О. Поняття та ознаки аудіовізуального твору як об'єкта права інтелектуальної власності. *Вісник Львівського університету*. Серія: Юридична. 2019. Вип. 68 С. 222–230.
7. Цивільне право. Загальна частина: підручник / ред. О. В. Дзери, Н. О. Кузнецової, Р. А. Майданика. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 976 с.
8. Грабовська Г. М. Музичний твір як об'єкт правової охорони. *Форум права*. 2012. №1. С. 209–213.
9. Рекомендації для учасників процесу створення та використання аудіовізуальних творів і виконань. URL : <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=8339bc5d-edba-4a26-b7ada4970614628e&title=RekomendatsiiDliaUchasnikivProtsesuStvorenniaTaVikoristannia> (дата звернення: 26.05.2020).
10. Зеров К. Синхронізація музичного твору в системі майнових авторських прав. URL : http://vjhr.sk/archive/2019_4/part_3/13.pdf (дата звернення: 27.05.2020).
11. Лицензия на синхронизацию. URL : <https://culture.wikireading.ru/74311> (дата звернення: 23.05.2020).
12. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 № 12 URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12/> (дата звернення: 28.05.2020).
13. Жилінкова О. В. Поняття музичного твору як об'єкта авторського права. URL : <http://univer.km.ua/visnyk/963.pdf> (дата звернення: 28.05.2020).
14. Кедя Ю. О. Особливості використання музичних творів під час залучення до аудіовізуальних творів: зарубіжна та національна практика http://www.par.in.ua/6_2018/28.pdf (дата звернення: 29.05.2020).

References

1. *Pro avtorske pravo ta sumizhni prava [About copyright and related rights]:* Zakon Ukrainy vid 23 hrudnia 1993 roku № 3792XII. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> [in Ukrainian].
2. *Pro telebachennia i radiomovlennia [About television and radio broadcasting]:* Zakon Ukrainy vid 21 hrudnia 1993 roku № 3759-XII. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12> [in Ukrainian].
3. Yonas, V.Ya. (1963). *Kryteryi tvorchestva v avtorskom prave y sudebnoi praktyke. [Creativity criterion in copyright and judicial practice]* Moskva: Yurydycheskaia lyteratura [in Russian].
4. *Bernska konventsia pro okhoronu literaturnykh i khudozhnykh tvoriv. [Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works]* Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051 [in Ukrainian].
5. Kondakova, O.V. (2006). *Audyovyzualnoe proyzvedenye kak ob'ekt avtorskoho prava. [Audiovisual work as an object of copyright]. Yurydycheskyi zhurnal – Law Magazine, 4(8)* [in Russian].
6. Lubchuk, O. (2019). *Poniattia ta oznaky audiovizualnoho tvoriv yak obiekta prava intelektualnoi vlasnosti [The concept and characteristics of an audiovisual work as an object of intellectual property rights]. Visnyk*

- Lvivskoho universytetu. Seriiia yurydychna – Newsletter of Lviv University. Law Seriya, 68, 222–230 [in Ukrainian].*
7. *Tsyvilne pravo. Zahalna chastyna: pidruchnyk [Civil law. General part: textbook] (2010) / red. O.V. Dzery, N.O. Kuznetsovoi, R.A. Maidanyka. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].*
  8. Hrabovska, H.M. (2012). Muzychnyi tvir yak ob'iekt pravovoi okhorony. *Forum prava – Law Forum, 1, 209-213 [in Ukrainian].*
  9. *Rekomendatsii dlia uchasnykiv protsesu stvorennia ta vykorystannia audiovizualnykh tvoriv i vykonan. [Recommendations for participants in the process of creating and using audiovisual works and performances]. Retrieved from <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=8339bc5d-edba-4a26-b7ada4970614628e&title=RekomendatsiiDliaUchasnykivProtsesuStvorenniaTaVikorystannia> [in Ukrainian].*
  10. Zerov K. *Synkhrinizatsiia muzychnoho tvoriv v systemi mainovykh avtorskykh prav [Synchronization of a musical work in the system of property copyrights]. Retrieved from http://vjhr.sk/archive/2019_4/part_3/13.pdf [in Ukrainian].*
  11. *Lytsenzyia na synkhronyzatsyiu [Synchronization license]. Retrieved from <https://culture.wikireading.ru/74311> [in Russian].*
  12. *Pro deiaki pytannia praktyky vyrishennia sporiv, poviazanykh iz zakhystom prav intelektualnoi vlasnosti [On some issues of dispute resolution practice related to the protection of intellectual property rights]: Postanova Plenumu Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy vid 17.10.2012, 12. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12/> [in Ukrainian].*
  13. Zhylinkova, O.V. *Poniattia muzychnoho tvoriv yak ob'iekt avtorskoho prava [The concept of a musical work as an object of copyright]. Retrieved from <http://univer.km.ua/visnyk/963.pdf> [in Ukrainian].*
  14. Kedia, Yu.O. (2018). *Osoblyvosti vykorystannia muzychnykh tvoriv pid chas zaluchennia do audiovizualnykh tvoriv: zarubizhna ta natsionalna praktyka [Features of the use of musical works in the involvement of audiovisual works: foreign and national practice]. Retrieved from http://www.pap.in.ua/6_2018/28.pdf [in Ukrainian].*

Стаття надійшла до редакції 05.06.2020.